

РЕЦЕНЗИЯ

от

Доц. д-р Светлин Върбанов Върбанов, д.м.

Катедра по здравни грижи

Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна

Филиал - Сливен

Относно: Конкурс за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ по докторска програма „Детска психиатрия“ в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина на д-р Габриела Валентинова Гачева.

Тема на дисертационния труд: „Проследяване на константни и променливи характеристики в активна фаза и ремисия при пациенти с анорексия нервоза в юношеска възраст“.

Научен ръководител: проф. д-р Петър Милчев Петров, д.м.н.

Във връзка със Заповед № Р-109-497/02.12.2025 г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна, издадена на основание Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение.

Кратки биографични данни

Д-р Габриела Валентинова Гачева е завършила Пета езикова гимназия - гр. Варна, през 2013 г. Висшето си образование по специалност „Медицина“ е придобила в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна през 2019 г. От 2020 г. е асистент и редовен докторант към Катедрата по психиатрия и медицинска психология при МУ - Варна. През декември 2024 г. придобива призната специалност по детска психиатрия. Участва в национални и международни научни форуми и изследователски семинари и е клинично ангажирана в областта на детско-юношеската психиатрия.

Значимост и актуалност на темата

Темата на дисертационния труд е изключително актуална както от научна, така и от обществено-здравна гледна точка. Анорексия нервоза е тежко психично разстройство, характеризиращо се с патологично ниско телесно тегло, интензивен страх от напълняване и нарушено възприятие за собственото тяло, съпроводено от сериозни соматични усложнения и коморбидни психични състояния. През последните години честотата на диагностициране на заболяването нараства, особено в юношеска възраст, което допълнително подчертава необходимостта от задълбочени научни изследвания върху факторите, които определят неговото развитие, протичане и ремисия. Особено тревожна е тенденцията към намаляване на възрастта на дебют, като към настоящия момент пациенти на 12–13 години вече не са изключение, а се срещат все по-често в клиничната практика. Тези данни недвусмислено доказват, че разглежданият научен проблем е значим, съвременен и дисертабилен. Фокусът върху разграничаването на устойчиви (константни) и подлежащи на промяна (променливи) психологически характеристики е особено актуален и с висока практическа стойност, тъй като предоставя възможност за по-прецизно планиране на дългосрочното лечение и профилактиката на рецидивите.

Структура и съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд е разработен в обем от 142 страници и включва 31 таблици, 3 фигури и 2 графики. Библиографията обхваща 454 литературни източника, преобладаващо съвременни и на латиница, което е напълно оправдано с оглед спецификата и динамиката на изследваната проблематика.

Структурата на дисертационния труд е логична и съответства на утвърдените академични стандарти. Трудът включва всички задължителни компоненти на научно изследване - въведение, литературен обзор, формулировка на цел и задачи, описание на контингента и методиката, резултати и тяхното обсъждане, изводи, заключение и библиография. Подредбата на отделните раздели е последователна и създава ясна логическа линия на научното изложение.

Литературният обзор демонстрира задълбочено познаване на съвременните научни концепции относно анорексия нервоза. В него са разгледани историческите аспекти на заболяването, диагностичните класификации, етиологичните модели и патогенетичните механизми, включително невробιологични, генетични и психосоциални фактори. Представени са данни за нарушения в невротрансмитерните системи и мозъчната активност, които участват в развитието и поддържането на заболяването, като тези резултати са съпоставени с международни научни публикации. Особено впечатление прави аналитичният подход към ролята на личностовите характеристики — например перфекционизмът е представен като фактор, който често предхожда началото на заболяването и се асоциира с по-трудно възстановяване. Обзорът не представлява

механичен сбор от литературни данни, а критично синтезирана научна картина на проблема.

Целта на дисертационния труд е ясно формулирана и методологично обоснована - да се проследят и анализират константните и променливите психологически характеристики при пациенти с анорексия нервоза в юношеска възраст в активна фаза и ремисия чрез използване на стандартизирания инструмент EDI-3.

Формулираните задачи са конкретни и логически произтичат от поставената цел, като включват емпирично изследване, статистически анализ на резултатите и идентифициране на стабилни и динамични показатели в хода на заболяването. Тази последователност показва ясно структурирано научно мислене и добра методологична подготовка.

Изследването е проведено върху клинична извадка от 45 пациенти, разделени в две групи - в активна фаза на заболяването и в ремисия. Използван е валидиран психометричен инструмент EDI-3, включващ 91 айтема и множество скали за оценка както на симптоматиката, така и на личностовите характеристики на пациентите. Статистическата обработка е извършена чрез съвременни аналитични методи, включително дескриптивна статистика, t-тест и дисперсионен анализ, реализирани със специализиран софтуер. Подборът на методите е адекватен на изследователските задачи и осигурява надеждност на резултатите.

Получените резултати показват ясно изразена динамика между активната фаза и ремисията на заболяването. Средният индекс на телесна маса се повишава от 14.98 в острата фаза до около 19.34 в ремисия, което свидетелства за значимо соматично възстановяване. Средното увеличение на теглото надхвърля 10 килограма, което представлява клинично значима промяна. Успоредно с това се наблюдава съществено намаляване на общия резултат по EDI-3, което отразява подобрене в широк спектър психологически показатели. Тази паралелна динамика между соматични и психологически параметри е убедително доказателство за валидността на изследователския дизайн.

Дискусионният раздел показва умението на автора да интерпретира резултатите в контекста на съвременната научна литература. Особено ценен е изводът, че определени показатели, свързани с образа на тялото и хранителното поведение, се повлияват значително от терапията, докато други характеристики - като емоционалната дисрегулация и свръхконтролът - остават относително устойчиви и могат да продължат да влияят върху риска от рецидив. Тази констатация има пряко практическо значение, тъй като насочва към необходимостта от продължителна психотерапевтична интервенция дори след клинична ремисия.

Библиографията е богата, актуална и включва международни публикации, диагностични ръководства и клинични изследвания, което показва добро владение на научната литература и високо ниво на теоретична подготовка.

В езиково и стилово отношение дисертационният труд е написан на прецизен научен език, отличава се с яснота на изложението и логичност на аргументацията. Представянето на данните е систематично и убедително, а направените изводи следват пряко от резултатите на изследването.

Авторът коректно посочва **ограниченията на изследването**, включително едноцентровия дизайн, ограничената извадка и липсата на дългосрочно проследяване, което демонстрира научна обективност и критичност. Въпреки тези ограничения резултатите са валидни и имат значима научна стойност.

Приноси и практическа значимост

Дисертационният труд съдържа ясно открити научни и научно-приложни приноси. На първо място, той предоставя оригинални емпирични данни за профила на юноши с анорексия нервоза в българска клинична среда, което запълва съществуваща празнина в националната научна литература по темата.

Трудът предлага концептуално обосновано разграничение между константни и променливи психологически характеристики при пациенти с анорексия нервоза, като демонстрира, че различните психични конструкти имат различна динамика в хода на заболяването и ремисията. Това разграничение допринася за по-прецизното разбиране на патогенетичните механизми на разстройството

Изследването доказва чрез емпирични данни, че психологическите показатели се променят паралелно със соматичното възстановяване, като общият резултат по EDI-3 намалява значително при преминаване от остра фаза към ремисия. Това представлява количествено потвърждение на клинично наблюдавана, но рядко систематично доказвана закономерност.

Дисертационният труд създава и методологична основа за бъдещи мултицентрови изследвания, както и за разработване на клинични алгоритми за дългосрочно проследяване на пациенти с анорексия нервоза в юношеска възраст. Резултатите имат пряка приложимост в клиничната практика и могат да бъдат използвани както в диагностичния, така и в терапевтичния процес.

Автореферат и публикации

Авторефератът отговаря на изискванията на Правилника за развитието на академичния състав на МУ- Варна. От предоставените материали се установяват 2 научни публикации по темата в български издания. В библиографията е включена публикация/съобщение с участие на докторанта: „Клиничен случай на пациентка на 16-годишна възраст с анорексия нервоза и екстремно нисък индекс на телесна маса“.

Заключение

Представеният дисертационен труд е самостоятелно, методологично издържано и научно значимо изследване по актуален проблем в областта на детско-юношеската психиатрия. Д-р Габриела Валентинова Гачева демонстрира задълбочени теоретични познания, умения за планиране и провеждане на научно изследване, както и способност за критичен анализ и интерпретация на резултатите.

Научната разработка отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и на Правилника за неговото приложение. Поради това давам положително становище за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на д-р Габриела Валентинова Гачева.

Гр. Варна

**Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679**